

23.6.2010

Sisäasiainministeriölle

Suomen Vanhempainliitto ry:n lausunto sisäasiainministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kotouttamislain uudistamisesta

Hallituksen esitys kotouttamislain uudistamisesta tarkastelee kotouttamista laajasti monesta eri näkökulmasta. Suomen Vanhempainliitto näkee erityisen keskeisenä kysymyksenä lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä kotoutumisen seuraavasti:

1. Perheen ja yksittäisten henkilöiden kotoutumissuunnitelmien laadun ja toteutuksen arviointi ja seuranta

On merkittävää, että esityksessä on otettu entistä enemmän huomioon perheen kokonaistilanteen merkitystä ja muun muassa kotoutumissuunnitelman yhteydessä on pyritty sovittamaan yhteen perheenjäsenten yksilölliset kotoutumissuunnitelmat ja muut perheenjäsenille laaditut palvelujärjestelmään liittyvät suunnitelmat. Vanhempainliitto näkee myös merkittävänä asiana, että perheen kotoutumissuunnitelmassa on otettu huomioon kotiin jäävien puolisoiden ja pienten lasten syrjäytymisvaara. Tämän ohella olisi tarpeen kirjoittaa hallituksen esitykseen vanhempien tarvitsema tuki kasvatustehtävässä.

Vanhempainliitto kuitenkin painottaa, että perheen yksittäisten jäsenten sekä koko perheen kotoutumissuunnitelmien laadun ja sisällön toteuttamiskelpoisuus tulisi varmistaa ja samalla kehittää selkeää arviointi- ja seurantajärjestelmää, jonka avulla voisi suunnitelmien toteutumista ja etenemistä seurata, arvioida ja kehittää edelleen.

2. Alkukartoitus ja sen järjestäminen

Esityksessä ehdotetaan, että tieto alkukartoituksesta annettaisiin muun muassa maahanmuuttajille annettavan perustiedon yhteydessä. Tällaiset pienet tietoiskut eivät välttämättä avaudu maahanmuuttajalle, joka kohtaa monenlaisia uusia ja hämmentäviä asioita

Suomeen muuttonsa alkuvaiheessa. Olisi tärkeää, että vastuu alkukartoituksen aloitteesta ei jäisi itse maahanmuuttajan harteille, vaan alkukartoitusta tarjottaisiin maahanmuuttajille kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston puolesta.

Vanhempainliitto painottaa, että jo alkukartoitusvaiheessa voitaisiin ottaa huomioon perhe kokonaisuutena ja tarvittaessa tehdä perhekohtaisia alkukartoituksia. Näin helpottuisi perhekohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen.

3. Kotouttamistukitoimintaa ja -tarjontaa kaikille pysyvämmiin Suomessa asuville maahanmuuttajille

Suomessa asuvilla maahanmuuttajilla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan ainoastaan, jos maahanmuuttaja on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisesti tai saa toimentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. On kuitenkin monia Suomessa pysyvämmiin asuvia maahanmuuttajaperheitä ja -yksilöitä, jotka jäävät tämän rajauksen ulkopuolelle; esimerkiksi nopeasti työllistyvät maahanmuuttajat sekä monet EU-kansalaiset. Vaikka edellä mainituilla perheillä ja henkilöillä ei ole oikeutta kotoutumissuunnitelmaan, heillä on yhtäläinen tarve ja oikeus suomen-/ruotsinkielen opiskeluun ja kotoutumiskoulutukseen. On olennaista taata näiden väliinputoajien kielen ja kotoutumisen koulutusta ja luoda järjestelmä, joka systemaattisesti täyttäisi tätä aukkoa. Sisäasiainministeriön Osallisena Suomessa -hanke pyrkii ottamaan tätä seikkaa huomioon. Oleellista on pystyä luomaan käytäntöjä, jotka vastaavat laajemmin kaikkien pysyvämmiin Suomessa asuvien maahanmuuttajien kieli- ja kotoutumiskoulutustarpeeseen.

Lisäksi olisi erittäin tärkeää kehittää kotoutumiskoulutuksen sekä kielenopetuksen sisältöä ja laatua integraatitarkoitusta paremmin palvelevaksi. Tämä edellyttää parempia mahdollisuuksia räätälöidyille koulutussisällöille sekä koulutuskohtaisia tarkempia valintoja osallistujakohderyhmille.

4. Julkinen palvelujärjestelmä ja poikkihallinnollinen yhteistyö

Paikallistason monialainen yhteistyö ja sen lisääntyminen kotouttamislain toimeenpanossa on myönteinen asia. Tiivis ja säännöllinen yhteistyö ja tiedonkulku eri viranomaisten kesken ovat tarvittavia toimia. Hyvin toimiva yhteistyö edellyttää maahanmuuttajatyön sekä kotouttamisen

kokonaisvaltaista toiminnan koordinoitua. Käytäntö on osoittanut, että tilanne on hyvin erilainen eri kunnissa. On tarpeellista varmistaa strategisella suunnitelmalla/järjestelmällä paikallistason monialaisen yhteistyön koordinoitua ja sen toteutumista jokaisessa kunnassa.

Vanhempainliitto korostaa, että tarvitaan systemaattinen arviointi- ja seurantajärjestelmä, jonka avulla voisi seurata ja kehittää eri kuntien kotoutumis- ja kotouttamistoimintaa, esityksessä mainittua kotoutumisen kaksisuuntaisuutta sekä etnisten suhteiden dialogisuutta ja vuorovaikutusta. Näin voitaisiin vertailla kuntien kehitystasoa ja pyrkiä luomaan vähitellen käytäntöjä, jotka tasapainottaisivat ja edistäisivät kuntien toimintoja.

5. Maahanmuuttajien osallisuus

Esityksessä maahanmuuttajien osallisuuden tavoitteeksi esitetään kantaväestön ja maahanmuuttajien kanssakäymisen vahvistaminen. Avainasemaan asetetaan väestöryhmien väliset hyvät etniset suhteet, syrjimättömyys ja yhdenvertaisuuden toteutuminen. Vanhempainliitto haluaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että maahanmuuttajien mukanaololle yksi olennainen tekijä on muun muassa se, että kotoutumispolitiikan sekä kotoutumistoiminnan suunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja arvioinnissa ovat itse maahanmuuttajat aktiivisesti mukana.

6. Lapset ja nuoret

Esityksessä mainitaan, että pääsääntöisesti lapset ja nuoret kotoutuvat nopeammin ja helpommin kuin heidän vanhempansa ja todetaan, että kaikille alaikäisille maahanmuuttajille ei olisi tarpeellista laatia omaa yksilöllistä kotoutumissuunnitelmaa. Vanhempainliitto haluaa kiinnittää erityistä huomiota nuorten peruskoulun lopettaneiden kotoutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajanuoret olisi huomioitava mahdollisimman yksilöllisesti tässä haastavassa siirtymävaiheessa. Vanhempainliitto haluaa kiinnittää huomiota vanhempien tietämyksen lisäämiseen, vanhemmilla on oltava käytettävissä kattava tieto nuoren jatko-opintomahdollisuuksista.

Maahanmuuttajalapset ovat edelleen aliedustettuina päivähoidossa ja esiopetuksessa. Lapsen suomen tai ruotsin kielen oppimisen kannalta olisi tärkeää, että maahanmuuttajaperheiden lapset olisivat nykyistä enemmän ja nykyistä kattavammin viimeistään 3-4 vuoden iässä joko

avoimen varhaiskasvatuksen (äiti- lapsikerhot, perhekahvilat) tai muun varhaiskasvatuksen piirissä. Varhaiskasvatus on hyvin luonteva tapa lapsiperheille kohdata kantaväestöön kuuluvia perheitä, Vanhempainliitto haluaa korostaa jokapäiväisen ja luontevan kotoutumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen merkitystä sekä lapsille että perheille.

SUOMEN VANHEMPAINLIITTO

Niina Junttila
Puheenjohtaja

Tuomas Kurttila
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Suunnittelijat Melody Karvonen, 044 341 4063 ja Merja Korhonen, 044 341 4064